

Titel: Betænkninger over de danske Skrivers Arbeide, 1) Hvad 2) Hvortil og 3) Hvorfor de har skrevet, forfattet i Anledning af Skrivefrihedens Indskrænkelse, tilligemed et Vers om de Skrivesyges Udpiibning af Hans Georg Rasmussen, Philosophiæ Studiosus.

Citation: "Betænkninger over de danske Skrivers Arbeide, 1) Hvad 2) Hvortil og 3) Hvorfor de har skrevet, forfattet i Anledning af Skrivefrihedens Indskrænkelse, tilligemed et Vers om de Skrivesyges Udpiibning af Hans Georg Rasmussen, Philosophiæ Studiosus.", i *Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 20*, J.R. Thiele, 1771, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_020-shoot-workid1_020_016.pdf (tilgået 09. december 2021)

Anvendt udgave: Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 20

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

[↩](#)

Betænkninger over de danske Skrivers Arbejde, 1) Hvad

2) Hvortil og

3) Hvorfor de har skrevet,

forfattet i Andledning

af Skrivefrihedens Indskrænkelse,

tilligemed

et Vers om de Skrivesyges Udpiibning af

Hans Georg Rasmussen,

Philosophiæ Studiosus.

Kiøbenhavn 1771, trykt og findes tilkiøbs hos Joh. R. Thiele.

[2](#)

[3](#)

I hidsige Skrivere! Jeg condolerer Eder, jeg ynkes af Hiertet over Eders Skiæbne: Jeg befinder Eder nu næsten udelukte fra det søde Haab I gjorde Eder at have et bestandigt Skatkammer i Bogtrykkernes Presse: I sidder nu og Begræder Eders umaadelige Hidsighed, I bebreyder Eder nu for silde Eders ubetænksomme Forseelser: I kan gjøre det med Billighed: Jeg kiender ved Erfaring Eders knappe Nærings-Veye: En hver af Eder kiender best sin Trang, og føler, hvor nødvendigt det var for Eder undertiden

[4](#)

at skrive, for derved at skaffe Eder fornøden

Hielp.

Men kalder Eders flygtige Tanker et Øyeblik tilbage, besinder Eder, inden I fælder af Utaalmodighed Dommen over den Dom, som blev paabudet Eder: Jeg meener, I skulle eftertænke, om I har fortient at lægges Bidsel i Munden eller ikke: For alle Ting overiler Eder ikke: Jeg veed nok en kort Herlighed paafører des større Jammer, naar den forlores. I maa nu meestendeels afkorte en Deel af Eders Fornøyelse: Eders Mund maa miste en Pæl Viin, Eders Maver een eller anden Lækker-Bidsken, Eders Haar Accomodation men lad Betragtning herover ikke bringe Eder til Desperation: Jeg raader Eder det, som eders bedste Ven, thi Jeg kiender nu altforvel Eders hidsige Temperament.

[5](#)

Men Jeg beder Eder: overvejer i Stilhed, hvad Aarsagen er til denne Forandring, Er I selv skyld deri, eller ere Andre? Hvad synes Eder? Betænker

1) Hvad I har Skrevet: Har I

Skrevet aanderige Opmuntringer? har I skrevet moralske Sandheder? Kort sagt: har Theologie, Philosophie eller andre Videnskaber været det I har tracteret i Eders Skrifter? I vil beraabe Eder paa Philopatreas Eders lærde Formand; som vilde være Præst, Stats- og Krigs-Mand paa engang; men Jeg syntes, I selv har saalænge hudflettet og endelig myrdet ham, at I staaer ikke til at troe, naar I vil beraabe Eder paa hans Forsvar; Kan I taale at høre uden Alteration, vil Jeg med et Ord sige: det meeste er unyttigt Vev I har skrevet: Hvad hielper det at viide Eders Skoebørsters Forvandlinger, Død Begravelse og

[6](#)

Opstandelse? (Under at Himmelfart kom ikke med i Tallet): Jeg gider ikke nævne dem alle: Det er nok, at I selv kan see, at I har skrevet unyttige Samtaler, Begrædelser & c. & c. kort: noget, som alleene duede til krøll Papir, Fidibus o. s. v. Det Øvrige I har skrevet, har været bidende og stiklende, skjønt I selv har syntes det var skønne Moraler; I har skrevet Pasquiller under Navn af Samtaler eller Fabler: I har ikke skammet Eder ved at skrive Skandskrifter; Betænker om dette kunde være Meeningen af den Tilladelse Eder blev skænket, tænker selv efter, om det er ret, at den, som engang har givet en Lov, der har givet Eder og enhver, som har læst den, det reeneste Beviis, paa den viseste og ædelste Nidkiærhed for det sande Bedste at fremme, skal kalde den tilbage eller sætte den visse Skranker for Eders Dumdristighed: I har jo hørt Ære skændige Skrifter skal brændes, og Ære

[7](#)

Skænderen afstraffes: Havde I overvejet dette, (thi Jeg troer, at de fleeste af Eder har været studerede) I havde maaske aldrig røbet Eders egen Daarlighed paa saa aabenbare en Maade: men Betænker

2) Hvortil har I skrevet: Har I

med Eders Flid og Skrifter søgt at opdage skiulte Ting i Videnskaberne? eller har I frembragt de bekjendte Sandheder deri paa en nyere og meere indtagende Maade? har I søgt at forbedre Staten? eller har I alleene med en Holbergs Pen moraliseret dens Dyder og Laster? Jo! I har desværre moraliseret til jer egen Skam, og derhos med liden Lykke. I har opbyggt Slotte og Kasteller, hvor ingen var, og nedrevet alle de gamle. I har taget med en fuld Haand, hvor I kun havde en Fingersbreed Tilladelse, det er at sige: I har moraliseret og skieldet tillige; I har

overbevist, truet, og slaet paa engang.

[8](#)

Ting der aldeles intet kom Eder ved. — Med faa Ord. I har skrevet opblæste af Had, Forbitrelse, Avind, Intriguer, Partiskhed; Ingen har fortørnet Eder med det allermindste, uden I har afmalet ham med de sorteste Farver, sadt Menneskelighed og indbyrdes Kiærlighed tilside, og ikke undseet Eder ved at tillægge ham aabenbare endog de Laster han aldrig har kiendt uden af Navn; I har opirret Staten, gjort de rolige Urolige, og betient Eder af Pennen som et Sværd til at myrde med: Betænker og

Hvorfor I har Skrevet: Har

I alleene skrevet af Kiærlighed til det allmindelige Bedste og Fædrenelandets Fordeel? Hvor skammelig har I ikke bedraget det ærede Publicum? I har kun skrevet af Kiærlighed til egen Nytte, for at vinde paa en nedrig Maade en liden Gevinst: Lyst

[9](#)

til Fortienester har lagt de fleeste Indhold paa Eders Tanker at skrive om. Eders Bekienderes Exempel har ogsaa upaatvivlelig bragt Eder til at skrive og følge deres Fodspor, for ikke at ansees ringere end de i Tanker, Projecter og Indfald: I har søgt at overgaae den eene den anden, som var priseligt, om Eders Talent var brugt til Nytte: Gid alleene Eders Tanker havde været meere rolige, Eders Hensig meere ædelt, da havde Eders Arbejde været nyttigere, og Eders Bestræbelser prisværdi gere, end de nu virkelig ere.

Om Jeg nu tilsidst vil føre Eder til Gemytte, hvad I har udrettet med Eders Skrive Flid, da skulle I vel aldrig tænke, at de fleeste af Eders Skrifter har blot været en Andledning til Snak i Viin- og andre Skiænke-Huuse at fordrive Tiden med til en Pipe Tobak; man læste Eder der med Fornøyelse,

[10](#)

man torde undertiden berømme Eders Flid, og mange vankundige torde sværge, at den afdøde Holbergs

Geist var delt i mange Stykker, og uddeelt iblant Eder; men dette kunde ikke skade, naar der ikke af Eders Skrifter opkom en Forargelse efter en anden: Adskillige Ærværdige Stænder, som I saa offentlig reformeerede og igiennem heglede, begyndte man ligesom at tvivle om, ja mange torde kaste Foragt paa dem og hade dem. Dette besynderlig foraarsagede de sletteste af Eders Skrifter.

Da Jeg vil ansee Eder alle for Veltænkende; da jeg haaber I alle ere angelegne for Eders og Eders Landsmænds Beste, da takker I allerførst med mig baade offentlig og hemmelig vor allernaadigste Konges Hoypriselige Naade, som ikke behandlede Eder paa den Maade, I fortiente,

det er: Betog Eder all Eders Frihed, men

[11](#)

alleene standsede Eder i Eders ubesindige Løb, og indskrænkte Eders hidsige Tanker. Takker Ham, siger Jeg, og ophøyer Hans Naade, ønskende Ham af Eders Hierter et langt Liv og langvarigt Regimente. Ønsker alle Hans faderlige Omsorger til Rigernes Bedste et lyksaligt Udfald, og udbeeder Ham af Gud all timelig Lyksalighed her og ævigvarende Salighed hisset.

Og da Vi, end nu har Lov til at skrive, saa lader vores Bestræbelser der ved falde ud til noget nyttigt, at vi søge at udbrede Videnskabernes Flor. Enhver i den Videnskab han har opofret sig tilstræbe at vise sin Flid til dens Forfremmelse, i det vi lade det allmindelige Bedste være vort hoved Øyemærke, og stræbe at opfylde

vor Allernaadigste Konges Villie, og

forfremme saavidt os mueligt er, vores og

[12](#)

vore Landsmænds det er: heele Rigets Lyksalighed.

Da Alvorlighed gjerne pleyer at krydres med lidet Skiemt til Opmuntring og Fornoieffe for Læseren vil jeg sætte hertil dette lille Vers som kan siunges med den Melodie:

Sørge Takter, sørge Noder & c. Frihed, du udkaarne Frue,

Som tilbedes af enhver!

Du til intet Godt kan due,

Naar du ey indskrænket er.

Du som danske Skrive-Lysten Gav et ubesindigt Mod. At de torde vove Dysten Hvor Regenten ey tillod.

[13](#)

Kast dig nu i Bolt og Lænker, Sæt en Snare for din Gang, Skye saa Had, Kritik og Rænker, Giør din Løbebane trang.

Vil du hige til at skrive,

Hold da stadig ved din Pen;

Lad din Konges Ville blive Det, hvortil du sigter hen.

Lad nu Visdom ey begræde, At den eened dig med sig, De ni Muser ikke væde Deres Øyne meer for dig.

Perlevis som Graaden rinder Ned paa deres Silke Kiol Drager Skye for deres Kinder,

Som Formørkelse i Soel.

[14](#)

Dette lad did Hierte drive,

At du blier Fornuftens Ven, Men vil du desuden skrive,

Strax til Aske brænd din Pen!

De Skrivesyges Udpiibning.

Maaskee jeg ved min Geist kan tysse Daarens Snak

Som altid sladrer om det Onde der bedrives Men ach hvad kalder man det Væv som af dem skrives?

En Gift mod Dyderne er dette Skriverspak.

Lad Daaren blæses op og prange med sin Klygt!

Han pranger ikkun dog i Udyds fæle Tempel Hver Bog han klakker fuld er ikkun Ondskabs Stempel;

Det Præg det glæder ham; han føler aldrig Frygt.

[15](#)

Den som en fattig Aand med maver Vid besad

Han søgte Leilighed saa ofte at udkramme

Sit Snurepiberie, som blev han just til

Skamme

Naar den Fornuftige bedømmede hans Blad.

Den Dumme skrive meest og skjønt det er saa dumt

Saa er han oftest dog sin Pølsesnaks Forræder

Han maae jo ud dermed det ham i Hiertet æder

Jeg Skriftets Author er; det siger han,

men stumt.

Dydens Flok blev stoer og knuste Udyds Orm?

Om Videnskab blant os opsat sin Kongethrone? Om Fordom døde ud Sandhed blev vor

Krone?

Saa løb man ey saa tit, mod opkaagt Sludder, Storm.

[16](#)

Du som Naturen har kun skabt til Skriverskarl!

Giør længe nok Kopie af lange Perioder;

Men skab ey Verden om! Giør ligesom din

Broder.

Sving hvert et Bogstav næt! skriv aldrig om

Moral!

Du som i din Journal knap skriver rigtig

dansk

Du er vist lit for lærd; men lær enduu at skrive Dit eget Moedersmaal, saa skal du roset blive For din Dramaturgie, som nu blev indenlansk.